

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Tekst 1

### 1 maximumscore 1

Tomyris had aangeboden / De Massageten hadden aangeboden zich (drie dagreizen van de rivier) terug te trekken / De Massageten hadden zich (drie dagreizen van de rivier) teruggetrokken.  
Of woorden van overeenkomstige strekking.

*Opmerking*

*Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'Tomyris had toegezegd dat ze ongehinderd (de rivier) konden oversteken / Cyrus had met Tomyris afgesproken dat de slag op haar terrein zou plaatsvinden'.*

### 2 maximumscore 1

De Perzen vonden iemand op een leeftijd van ongeveer twintig jaar nog niet oud genoeg om deel te nemen aan een militaire expeditie (en die leeftijd is al hoger dan de in het verdrag en het facultatieve protocol genoemde leeftijd).  
Of woorden van overeenkomstige strekking.

### 3 maximumscore 1

Herodotus spreekt van een godheid die de droom stuurde.  
Of woorden van overeenkomstige strekking.

### 4 maximumscore 2

- a. Het eerste αὐτοῦ verwijst naar de plaats waar Cyrus is / naar het land van de Massageten 1
- b. Het tweede αὐτοῦ verwijst naar Cyrus zelf (het gaat om zijn koningschap) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

### 5 maximumscore 1

(de) Meden

### 6 maximumscore 1

Tot het moment dat Cyrus weer terug was in Perzië.  
Of woorden van overeenkomstige strekking.

*Opmerking*

*Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'tot Cyrus de Massageten onderworpen zou hebben'.*

Vraag	Antwoord	Scores
7	<p><b>maximumscore 1</b> ἀχρηίου (regel 30)</p> <p><i>Opmerking</i> Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven ‘τοῦ ἀχρηίου (regel 30)’.</p>	
8	<p><b>maximumscore 1</b> (Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ) καθαροῦ (στρατοῦ) (regel 28-29)</p> <p><i>Opmerking</i> Wanneer als antwoord is gegeven ‘τῆς Κύρου στρατιῆς (regel 31)’, geen scorepunt toekennen.</p>	
9	<p><b>maximumscore 2</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="331 902 1369 969">• a. Tomyris beschouwt Cyrus (figuurlijk) als bloeddorstig / onverzadigbaar in die zin dat hij een massamoordenaar is</li> <li data-bbox="331 981 1369 1048">• b. maar ze neemt de uitdrukking uiteindelijk letterlijk door Cyrus’ hoofd te verzadigen met bloed / in bloed onder te dompelen</li> </ul> <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1</p> <p>1</p>
10	<p><b>maximumscore 1</b> Het tweede τῶ / τῶ in regel 38 wijkt af; dit fungeert namelijk als lidwoord, terwijl de andere twee als betrekkelijk voornaamwoord fungeren. Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p><i>Opmerkingen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="331 1361 1369 1429">– Alleen een scorepunt toekennen wanneer uit het antwoord ondubbelzinnig blijkt welk τῶ afwijkt.</li> <li data-bbox="331 1440 1369 1507">– Alleen een scorepunt toekennen wanneer is ingegaan op de woordsoort van alle drie vormen.</li> </ul>	
11	<p><b>maximumscore 2</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="331 1601 1369 1624">• a. ἀμπελίνῳ καρπῶ (regel 39)</li> <li data-bbox="331 1635 1369 1657">• b. (τοιούτῳ) φαρμάκῳ (regel 41)</li> </ul> <p><i>Opmerking</i> Wanneer bij a. alleen als antwoord is gegeven ‘ἀμπελίνῳ (regel 39) / καρπῶ (regel 39)’, geen scorepunt toekennen.</p>	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
12	<p><b>maximumscore 2</b></p> <p>Wees niet trots op wat je gedaan hebt. Geef mijn zoon terug. Ga weg. Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	
	indien drie antwoorden juist zijn	2
	indien twee antwoorden juist zijn	1
	indien één of geen antwoord juist is	0

## Tekst 2

- 13 **maximumscore 1**  
Cambyses had de heilige stier / Apis gedood.  
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 14 **maximumscore 2**
- a. Het gegeven dat er sprake is van een moord op een volle broer / zijn (bloed)eigen broer, maakt de misdaad nog erger  
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1
  - b. ἀπ' ἀμφοτέρων (regel 15) 1
- Opmerkingen*
- Wanneer bij a. het element 'volle/(bloed)eigen' ontbreekt, geen scorepunt toekennen.
  - Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven '(ἦν οἱ) ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή (regel 15)' / 'ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων (regel 15)'.
- 15 **maximumscore 2**
- a. Cyrus en Cambyses dromen allebei dat iemand hun macht zal overnemen 1
  - b. In Tekst 1 doodt Cyrus de bedreigende persoon niet / besluit Cyrus een onderzoek naar die persoon in te stellen. In Tekst 2 laat Cambyses de bedreigende persoon direct doden 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.
- Opmerking*  
Bij b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
<b>16</b>	<b>maximumscore 2</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• a. Cambyses overlijdt aan de gevolgen van een verwonding</li> <li>• b. Cambyses dacht dat zijn broer Smerdis op de troon zat, maar in werkelijkheid was dat de magiër Smerdis</li> </ul>	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
<b>17</b>	<b>maximumscore 2</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• a. In de regels 2-11 staat dat Cambyses al in Egypte was toen hij zijn broer / Smerdis liet vermoorden. In het citaat wordt gezegd dat Cambyses naar Egypte ging na de moord op zijn broer / Smerdis</li> <li>• b. De Egyptenaren leggen / Herodotus legt een verband tussen het doden van de stier/Apis en het waanzinnige gedrag van Cambyses</li> </ul>	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<i>Opmerkingen</i>	
	– <i>Bij a. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</i>	
	– <i>Bij b. niet fout rekenen wanneer in plaats van 'het doden van de stier/Apis' in het antwoord 'een in Egypte begane misdaad' staat.</i>	
<b>18</b>	<b>maximumscore 2</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• φθόνω (regel 3)</li> <li>• δείσας (regel 9)</li> </ul>	1 1
<b>19</b>	<b>maximumscore 1</b>	
	ἠράσθη, εἴρετο, Ἔγημε, συνοίκεε, ἐξεργάσατο	
<b>20</b>	<b>maximumscore 1</b>	
	ἀσφαλέα (regel 24)	
<b>21</b>	<b>maximumscore 1</b>	
	σφι παρευρεθῆ τι ἄδικον (regel 21)	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Niet fout rekenen wanneer σφι in het antwoord ontbreekt.</i>	
<b>22</b>	<b>maximumscore 2</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• δικάζουσι (is tegenwoordige tijd en) beschrijft (een algemene situatie, namelijk) hoe de rechtspraak bij de Perzen is geregeld</li> <li>• ὑπεκρίνοντο (is verleden tijd en) duidt het antwoord aan dat de rechters aan Cambyses gaven</li> </ul>	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
<b>23</b>	<b>maximumscore 1</b>	
	ἔλυσαν (regel 26) en παρεξέυρον (regel 28)	

Vraag	Antwoord	Scores
24	<b>maximumscore 1</b> (het) praesens / (de) praesensvorm (νικωμένου)	
25	<b>maximumscore 2</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>In de Egyptische versie neemt de vrouw het initiatief door een krop sla kaal te plukken</li> <li>In de Griekse versie (neemt de vrouw niet het initiatief, maar) reageert de vrouw op een situatie die Cambyses in scène had gezet / op een vraag die Cambyses had gesteld</li> </ul> Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
26	<b>maximumscore 2</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>a. ἐκτρόσασαν (regel 45)</li> <li>b. (αὐτῇ) ἐχούση ἐν γαστρί (regel 44-45)</li> </ul>	1 1

## 4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

	<b>Kolon 27</b>	
27	<b>maximumscore 1</b> “ ὦ βασιλεῦ, (O) koning	
	<b>Kolon 28</b>	
28	<b>maximumscore 2</b> ἐπ’ ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, je bereidt je voor om tegen dergelijke mannen op te trekken / een veldtocht te ondernemen	
	τοιούτους die/deze	1
	παρασκευάζει niet vertaald als 2e persoon enkelvoud medium indicativus	0
	<b>Kolon 29</b>	
29	<b>maximumscore 2</b> οἱ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι, die van huiden gemaakte broeken dragen en ook verder van huiden gemaakte kleding/kleren (dragen)	
	Niet fout rekenen: σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι en de rest van hun kleding van huiden gemaakt dragen	
	Niet fout rekenen: σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα en (de) andere van huiden gemaakte kleding	
	als hoofdzin vertaald (zij dragen ...)	1

Vraag	Antwoord	Scores
<b>30</b>	<p><b>Kolon 30</b>  <b>maximumscore 2</b>            σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι,            (en) die / en niet zoveel eten als ze willen</p> <p>Niet fout rekenen: σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι (en) zij eten niet zoveel als ze willen            Niet fout rekenen: ὅσα al(les) wat            ὅσα zoals 1            ὅσα elke andere betekenis dan 'zoveel als / al(les) wat / zoals' of een synoniem daarvan 0</p>	
<b>31</b>	<p><b>Kolon 31</b>  <b>maximumscore 1</b>            ἀλλ' ὅσα ἔχουσι,            maar zoveel als ze hebben</p> <p>Niet fout rekenen: ὅσα al(les) wat            ὅσα zoals 0            Wanneer ook in kolon 30 hier niet meer aanrekenen.            ὅσα elke andere betekenis dan 'zoveel als / al(les) wat / zoals' of een synoniem daarvan 0            Wanneer ook in kolon 30 hier niet meer aanrekenen.            ἔχω kunnen 0</p>	
<b>32</b>	<p><b>Kolon 32</b>  <b>maximumscore 1</b>            χώραν ἔχοντες τρηχέα.            omdat ze een ruw/rotsachtig land hebben</p> <p>Niet fout rekenen: ἔχοντες terwijl ze hebben            Niet fout rekenen: (zij) die een ruw land hebben            die/zij hebben een ruw land (als hoofdzin vertaald) 0            ἔχοντες hoewel/als/wanneer ze hebben 0</p>	
<b>33</b>	<p><b>Kolon 33</b>  <b>maximumscore 1</b>            Πρὸς δὲ οὐκ οἶνω διαχρέωνται,            (En) bovendien/daarbij gebruiken/drinken/hebben ze geen wijn</p>	
<b>34</b>	<p><b>Kolon 34</b>  <b>maximumscore 1</b>            ἀλλὰ ὑδροποτεύουσι,            maar drinken ze water</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
<b>Kolon 35</b>		
35	<b>maximumscore 2</b> οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, (en) ze hebben geen vijgen om te eten	
<b>Kolon 36</b>		
36	<b>maximumscore 1</b> οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. (en) niets anders goeds/lekkers	
<b>Kolon 37</b>		
37	<b>maximumscore 1</b> Τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, Enerzijds (dus), als je (hen) zult overwinnen / overwint	
<b>Kolon 38</b>		
38	<b>maximumscore 2</b> τί σφεας ἀπαιρήσειαι, waarvan zul je hen dan beroven / waarvan beroof je hen dan	
	τί iets	1
	τί waarom	0
	ἀπαιρήσειαι niet vertaald als 2e persoon enkelvoud medium indicativus	0
<b>Kolon 39</b>		
39	<b>maximumscore 2</b> τοῖσί γε μὴ ἔστι μηδέν; die (echt) niets hebben	
	Niet fout rekenen: want zij hebben niets	
	Niet fout rekenen: voor/aan wie (er) niets is	
<b>Kolon 40</b>		
40	<b>maximumscore 2</b> Τοῦτο δέ, ἦν νικηθῆς, Anderzijds, als je overwonnen zult zijn / bent / zult worden / wordt	
	νικηθῆς niet vertaald als 2e persoon enkelvoud passief	0

Vraag	Antwoord	Scores
<b>Kolon 41</b>		
41	<b>maximumscore 2</b> μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. besef dan wel hoeveel goeds / goede dingen / voordelen je zult verliezen / verliest	
	Niet fout rekenen: ἀγαθὰ goederen/schatten Niet fout rekenen: ἀποβαλέεις je zult weggooien ὅσα elke andere betekenis dan 'hoeveel' of een synoniem daarvan ἀγαθὰ deugden	0 0
<b>Kolon 42</b>		
42	<b>maximumscore 2</b> Γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέζονται Want wanneer ze geproefd hebben van / kennis hebben gemaakt met onze goede dingen / voordelen zullen ze eraan vasthouden / houden ze eraan vast	
	Γευσάμενοι hoewel ze geproefd hebben ἀγαθῶν deugden Wanneer ook in kolon 41 hier niet meer aanrekenen. περιέζονται hielden ze eraan vast	0 0 0
<b>Kolon 43</b>		
43	<b>maximumscore 1</b> οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. en zullen ze niet weg te krijgen zijn / zijn ze niet weg te krijgen	
	ἔσονται ze waren Wanneer ook περιέζονται in kolon 42 met een verleden tijd is vertaald, hier niet meer aanrekenen.	0
<b>Kolon 44</b>		
44	<b>maximumscore 2</b> Ἐγὼ μὲν νῦν θεοῖσι ἔχω χάριν, Ik (nu) bedank de goden / Ik (nu) ben de goden dankbaar	
	ἔχω χάριν elke andere betekenis dan 'bedanken / dankbaar zijn' of een synoniem daarvan	0



Vraag	Antwoord	Scores
<b>Kolon 45</b> 45 <b>maximumscore 2</b> οὐδὲ ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσησι die de Perzen niet op het idee brengen / (om)dat zij de Perzen niet op het idee brengen	zij brengen de Perzen niet op het idee	1
<b>Kolon 46</b> 46 <b>maximumscore 1</b> στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς.” tegen/naar de Lydiërs op te trekken	Niet fout rekenen: ἐπὶ Λυδούς tegen/naar Lydië	
<b>Kolon 47</b> 47 <b>maximumscore 1</b> Ταῦτα λέγων Toen/Terwijl/Hoewel hij dit / deze dingen zei	Omdat hij dit zei	0
<b>Kolon 48</b> 48 <b>maximumscore 2</b> οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. haalde hij Croesus niet over / overtuigde hij Croesus niet	geloofde hij Croesus niet geloofde/gehoorzaamde Croesus hem niet	0 1
<b>Kolon 49</b> 49 <b>maximumscore 2</b> Πέρσησι γάρ (kolon 50) ἦν οὔτε ἀβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Inderdaad hadden de Perzen geen (enkele) luxe en niets goeds/verfijnds		
<b>Kolon 50</b> 50 <b>maximumscore 2</b> πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι voordat zij de Lydiërs onderwierpen / hadden onderworpen	voordat zij de Lydiërs zouden onderwerpen voordat de Lydiërs waren onderworpen (door hen) voordat zij door de Lydiërs waren onderworpen voordat de Lydiërs hen onderwierpen	1 1 0 0

---

## Bronvermeldingen

---

tekst 1	Herodotus, Historiën 1.209-212
tekst 2	Herodotus, Historiën 3.30-32
tekst 3	Herodotus, Historiën 1.71.2-4
vraag 2	<a href="http://amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/kindsoldaten">amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/kindsoldaten</a>
vraag 3	Petronius, fragment 30
vraag 17	Simon Veenman e.a., Drie Tyrannen bij Herodotus, tekst 10
vraag 21	Herodotus, Historiën 5.25
vraag 26	Tacitus, Annales 16.6